Το παραδοσιακό και το μοντέρνο (Κωνσταντίνος Γανωτής)

Categories : ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Date : 24 Μαΐου, 2017

Διαβάζω κι ακούω κάποιους που θρηνολογούν για την οριστική απώλεια της απλότητας και της ποίησης στη ζωή μας και στο περιβάλλον μας έτσι, όπως το μεταμορφώσαμε. Τους διαβάζω, ακούω τα θρηνολογήματά τους και… σ’ ένα μέρος τους συμμερίζομαι. Προσπαθώ όμως να γίνω και κάπως κριτικός.

Ομολογώ πως κάθε δρομάκι και κάθε γειτονιά της Σκιάθου της εποχής του Παπαδιαμάντη μπορούσε να γίνει πίνακας ζωγραφικής, ενώ στις μέρες μας λιγόστεψαν τα γραφικά τοπία. Το ίδιο λιγόστεψε η γραφικότητα του κάθε διαβάτη, που βαδίζει βιαστικός στους δρόμους της σύγχρονης πόλης αλλά και των χωριών μας. Και πολλά πάρα πολλά κατασκευάσματα της σύγχρονης επιστήμης και τεχνολογίας δεν μπορούν να δώσουν θέμα στους παραδοσιακούς καλλιτέχνες. Στους μοντέρνους καλλιτέχνες κάπως μπορούν να δώσουν θέμα, αλλά το αποτέλεσμα δεν συγκινεί, απλώς κινεί την περιέργεια και οι μοντέρνοι επισκέπτες των μουσείων μοντέρνας τέχνης υποκρίνονται πως τους αρέσουν, για να μη θεωρηθούν καθυστερημένοι.

Από δω αρχίζει η ανίχνευση της νοσηρότητας και του λάθους. **Γιατί το καθυστερημένο δεν είναι καλό και άξιο;** Γιατί η σμίλη και ο χρωστήρας του Θεού επιμένει να είναι τόσο καθυστερημένος αψηφώντας τον χλευασμό μας; Μας δίνει όμως μια πειστική απάντηση άκρως χαρακτηριστική της θεϊκής αγαθότητάς του. Μας αναγνωρίζει παιδιά του και μας σκεπάζει με τη χάρη του.

Μπορεί οι ανάγκες μιας πληθωρικής ανθρωπότητας να μας επιβάλλουν σχήματα και χρώματα μοντέρνα στις κατασκευές μας, αλλά να συντηρούμε και να εξακολουθούμε ν’ αγαπούμε και τα παραδοσιακά μας. Μπορούμε δηλαδή να δεχόμαστε τα μοντέρνα στο βαθμό της ανάγκης χωρίς να τα θεωρούμε αξίες ούτε αισθητικές ούτε βιοτικές. Μπορούμε δηλαδή να κατασκευάζομε πολυώροφα οικοδομήματα, όπου υπάρχει ανάγκη, χωρίς όμως να αξιολογούμε αισθητικά και πολιτιστικά ακόμη τα κατασκευάσματα αυτά ως αντιπροσωπευτικότερα της ανθρώπινης προόδου.

Η ιστορία μας επιβάλλει άλλα σχήματα και άλλα μεγέθη σε σύγκριση προς τα παλιά, αλλά δεν πρέπει να μας ενθουσιάζουν επειδή είναι άλλα. Η αμαρτία του καινούργιου σχήματος έγκειται στο ότι θεωρείται και γίνεται δεκτό όχι μόνο ως αναγκαίο αλλά ως καλύτερο. Άλλωστε αυτό

γίνεται αισθητό από την αδυναμία του να γίνει δεκτό από την τέχνη. Αυτό, νομίζω, έγινε και αιτία της αφηρημένης τέχνης. Επειδή τα μοντέρνα σχήματα είναι άμουσα, η αφαίρεση στην τέχνη φέρνει μια ασάφεια, για ν' αποφύγει τη γελοιοποίηση.

Αν ο σύγχρονος άνθρωπος ξυπνούσε με την προσευχή του και συνέχιζε την ημέρα του με το «Κύριε ελέησον», ό,τι μοντέρνο επινοούσε και κατασκεύαζε, για να θεραπεύσει τις ανάγκες ενός τόσο πολυπληθέστερου κόσμου, θα το αισθανόταν ως δωρεά του Θεού, και όχι ως θρίαμβο του αλλοτριωμένου ανθρώπου, ως άλλον πύργο Βαβέλ δηλαδή. Πιστεύω ότι είναι άνετα δυνατόν ένας πιλότος να οδηγεί ένα Μπόινγκ πάνω στα 30000 πόδια δοξάζοντας το Θεό για τα μεγαλεία του καθώς θα βλέπει από κάτω του τα Ιμαλάϊα και καθώς θ' απολαμβάνει την ευκολία να νικάει τις αποστάσεις. Έτσι δεν θα 'κανε κι ο απόστολος Παύλος, αν πήγαινε στην Ιταλία με ένα ελικόπτερο; Γιατί όμως όταν απολαμβάνουμε τις πιο υψηλές δωρεές του Θεού, τις κλέβουμε απ' τα χέρια του και τις αισθανόμαστε «δικές μας» χωρίς κι εμείς να είμαστε «δικοί του»; Εδώ συναντώ την αμαρτία του πολιτισμού.

Ένας πολιτισμός της ευχαριστίας, της αναφοράς κάθε πρωτοβουλίας στη φώτιση του Θεού με την επικοινωνία της προσευχής, θα κάνει αμέσως τους ανθρώπους αθώους και εγκρατείς. Ίσως να κάνει λίγο βραδύτερους τους ρυθμούς ανάπτυξης, αλλά θα καθιστά την ανάπτυξη προσιτή σε όλα τα κοινωνικά στρώματα, δεν θα πετά στο περιθώριο τόσο μεγάλα τμήματα του πληθυσμού.

Ο Θεός έδωσε τη δυνατότητα στον άνθρωπο να γίνει και δαίμονας με την αλαζονεία του. Γι' αυτό ο κάθε χαρισματικός άνθρωπος εύκολα κυριεύεται από την τάση να ξεπεράσει κάθε όριο και να αισθανθεί ένα προσωπικό θρίαμβο. Αυτός είναι ο ανθρώπινος εωσφορισμός. Μπορεί κανείς να ιδεί αυτή την τάση εκφρασμένη σαφέστατα στον Επιτάφιο του Περικλή.

Η Ορθόδοξη Εκκλησία έχει επισημάνει καίρια τη σημασία της κάθε προκοπής και κάθε πρωτοβουλίας του ανθρώπου και γι' αυτό έχει εφαρμόσει τον «αγιασμό» ως προϋπόθεση επιτυχίας. Κάθε σπίτι εγκαινιάζεται με αγιασμό, αλλά κάθε κατάστημα, εργοστάσιο, νοσοκομείο, αυτοκίνητο, μηχανάκι, καράβι και γενικά κάθε κατασκεύασμα του ανθρώπου, για να γίνει και να λειτουργεί με την ευλογία του Θεού. Και κάθε σχολικό έτος ξεκινάει με αγιασμό, όπως και κάθε κυβέρνηση της χώρας.

Ας εμβαθύνουμε λοιπόν το νόημα του αγιασμού, που εγκαινιάζει κάθε βήμα του πολιτισμού, για να καταλάβουμε γιατί αποτυγχάνουμε ή επιτυγχάνουμε στα έργα μας σ' αυτή τη ζωή.

(Πηγή: koinoniaorthodoxias.org)